

רבי יהודה בן אגרא אומר משום רבי יוסי:
אחת זו ואחת זו, חוששת! (29)

שחושש רבי יוסי שמא ראתה ביום הראשון כגריס ועוד, וביום השני בין השמשות ראתה פעם נוספת כגריס ועוד. וראיה זו של בין השמשות נחשבת לה לראיית יומיים, כי יתכן שמקצת מהראיה היתה ביום שעבר ומקצתה ביום הבא, ונמצא שראתה במשך שלשה ימים רצופים, והרי היא זבה.

ואילו חכמים לא חשו לראיית בין השמשות, וטעמם מתבאר לפנינו בגמרא.

אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בן אגרא ג-גא
שחוששת לראיית בין השמשות, בשלא
בדקה. ונראין דברי חכמים שלא חששו
לראיית בין השמשות, בשבדקה.

והיינו: שרבנן ורבי יהודה בן אגרא משום רבי יוסי נחלקו בין בדקה ובין לא בדקה, ורבי הוריע כרבנן כשבדקה, ורבי יוסי

כשלא בדקה.

ותמהה הגמרא, מה טיבה של בדיקה זו?

מאי "בדקה", ומאי "לא בדקה"?

שהרי אם בדקה את חלוקה בבין השמשות ולא מצאה כתם, ברור שלא ראתה אז, ומדוע חוששת לזוב לפי רבי יהודה בן אגרא משום רבי יוסי? [מאירי].

אמר רבא: אשכחתינהו לרבנן דבי רב,
דיתבי וקאמרי בביאור הבדיקה, הכא במאי
עסקינן, כגון: שבדקה את עצמה בזמן בין
השמשות, ולא בדקה חלוקה!

ואף את עצמה לא בדקה ככל אותו משך זמן "בין השמשות" שהוא לפי כל הדעות, אלא רק במשך בין השמשות דרבי יהודה [שהוא שיעור זמן הליכת חצי מיל לפני צאת הכוכבים]. אבל, ובבין השמשות דרבי יוסי, שהוא פרק זמן קצר ביותר הסמוך לצאת

הראשון, הרי עדיין קיים חשש שביום השני ראתה בין השמשות, ואם כן יש לנו רצף של שלשה ימים ונהיית זבה. ומתוך, שבדיני כתמים הכלל הוא לדעת הרמב"ם שכתם הנמצא דנים אותו כאילו עכשו ראתה דם ואע"פ שלענין לטמאות קדשים חוששים כ"ד שעות למפרע, לענין ספירת ימי נידות וזיבות, מתחשבים בשעת מציאת הכתם כאילו זו שעת ראייה, ולכן כיון שביום השלישי בדקה ומצאה כתם בשיעור שני גריסים ועוד, לכן שיעור גריס ועוד, נחשב שראתה עכשו ביום שלישי, והשיעור של הגריס ועוד השני, אם נאמר שראתה אותו בבין השמשות שבין היום השני לשלישי, אם כן יש לנו רק שתי ימים יום ב' שראתה בסופו, ויום ג' שראתה בתחילתו ושוב ראתה בהמשכו, ועל ידי

29. מבוואר בסוגיא שאף ברואה כתם בגודל שתי גריסים ועוד, נהיית זבה, שחוששים שמא ראתה גריס ועוד ביום אחד, והגריס ועוד השני בבין השמשות של היום השני והשלישי, ויש כאן רצף של שלשה ימים, ואם בדקה עצמה במשך כל בין השמשות ולא ראתה, אם כן יש כאן רק שתי ראיות ואינה נעשית זבה, ומפרש רש"י שצריכה לבדוק את עצמה גם בבין השמשות שבין היום הראשון לשני, וגם בבין השמשות שבין היום השני לשלישי. אולם הרמב"ם [איסורי ביאה פרק ט' הלכה י"ג] כותב שאם בדקה עצמה בבין השמשות של היום הראשון והיתה טהורה, וביום השלישי מצאה כתם שאין בו שלש גריסים, אינה חוששת לזיבה. ומקשה הסדרי טהרה בחידוד הלכות [לדף נב ב] מה עוזר לנו שבדקה ביום

הכוכבים, כהרף עין, לא בדקה!

ומחלוקתם של חכמים ורבי יוסי היא לשיטתם:

דרבנן סברי שלא אכפת לנו מזה שלא בדקה **בבין השמשות דרבי יוסי**, הסמוך ממש ללילה, משום שפרק זמן זה, לדעתם, ליליא הוא! וכל החשש הוא רק ברואה בין השמשות שמא עולה ראייתה לשני ימים, וכאן אין לה לחוש לכך היות **והא בדקה בבין השמשות דרבי יהודה** ולא מצאה בו דם.

ורבי יוסי הולך לטעמיה, דאמר בין השמשות הסמוך ללילה גם הוא **ספיקא הוי**, וכיון שלא בדקה בו יש לחוש שמא ראתה בו, ועלתה לה ראייתה לשני ימים.

ואמינא להו אנא [רבא, לרבנן דבי רב, שהסבירו את טעמם של רבנן שאינה חוששת משום שבדקה עצמה בבין השמשות דרבי יהודה].

אילמלי [אלו היו] ידיה **בעיניה**, לשים לבה לאותו מקום אם תראה דם, במשך כל בין השמשות, יפה אתם **אומרים!** אבל **עכשו** שאינה בודקת במשך כל הזמן, נחשוש **שמא עם סלוק ידיה ראתה!**?

ואמרו לי: כי **קאמרינן** שאינה חוששת לפי רבנן, **כשנתנה ידיה בעיניה** במשך כל בין השמשות של רבי יהודה.

ולאחר ביאור מחלוקתם של רבנן ורבי יוסי

מבאר הגמרא את דבריו של רבי,

"אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בן אגרא משום רבי יוסי שחוששת לראיית בין השמשות **כשלא בדקה"**.

מאי "לא בדקה"?

אילימא: דבדקה רק בבין השמשות דרבי יהודה ולא בדקה בבין השמשות דרבי יוסי, ולפיכך הכריע רבי כדבריו, כיון שלא בדקה במשך כל בין השמשות כולל הזמן שהוא לפי רבי יוסי לכן חוששת לראיית בין השמשות.

אי אפשר לומר כן. כי **מכלל**, דרבי יהודה בן אגרא עצמו, שאינו מחלק בין בדקה ללא בדקה וחושש בכל ענין, **סבר שאף על גב דבדקה בתרווייהו** בין השמשות [גם של רבי יהודה וגם של רבי יוסי] **חיישא** שמא ראתה בבין השמשות. ומדוע? **הא בדקה בכל בין השמשות ולא מצאה בו דם!**?

אלא פשיטא שלא אמר רבי את הכרעתו כרבי יהודה בן אגרא באופן כזה אלא באופן אחר, **דלא בדקה לא בבין השמשות דרבי יהודה ולא בבין השמשות דרבי יוסי**, ולפיכך הכריע רבי בזה כרבי יוסי, שחוששת שמא ראתה בבין השמשות.

ולפי זה, שרק היכן שלא בדקה כלל בבין השמשות חשש רבי, יוצא:

אבל בדקה בבין השמשות דרבי יהודה ולא בדקה בבין השמשות דרבי יוסי, לא

והכתם שנמצא ביום השלישי נחשב לראית יום שלישי. ולכן כתב הרמב"ם שאם בדקה בבין השמשות של יום ראשון הרי היא טהורה.

שתי ימים אינה נעשית זבה, ורק נשאר החשש שמא ביום הראשון ראתה בבין השמשות, ויש כאן שתי ימים שראתה, יום ראשון ויום שני,

חיישא!

אלמא, "בין השמשות דרבי יוסי", לרבי, ליליא הוא! ולכן לא חש רבי שמא תראה בו. שאפילו אם תראה, זה רק יום אחד, מה שאין כן אם רואה בבין השמשות, נחשב הדבר לראיה של שני ימים ואם ראתה עוד פעם, יש כאן רצף של שלשה ימים ונהיית זבה. **אימא סיפא** של דברי רבי:

"ונראין דברי חכמים שלא חששו לראיות בין השמשות, כשבדקה!"

מאי "בדקה"?

אילימא בדקה בכיהש"מ דרבי יהודה, ולא בדקה בכיהש"מ דרבי יוסי, והכריע רבי כחכמים משום שבדקה בכיהש"מ של רבי יהודה, ודי בכך כדי שלא נחוש.

מכלל, דרבנן עצמם שאינם מחלקים בין בדקה ללא בדקה סברי שאף על גב דלא בדקה בתרוייהו, לא חיישינן!

ומדוע? הא לא בדקה כלל בבין השמשות, ושמא ראתה בהם?!

אלא פשיטא שזה שהכריע רבי כרבנן מדובר באופן אחר,

בדקה בין בכיהש"מ דרבי יהודה ובין בכיהש"מ דרבי יוסי, ובזה בלבד הכריע רבי כרבנן שלא חוששים

אבל, בדקה בכיהש"מ דרבי יהודה ולא בדקה בכיהש"מ דרבי יוסי, חיישינן לפי רבי [שרבנן עצמם לא חוששים!]

אלמא, בין השמשות דרבי יוסי, לרבי, ספקא הוי!

קשיא דרבי אדרבי! שמהרישא דייקנו שסובר כי זמן זה הוא ודאי לילה ולא בין השמשות.

ומכח קושיה זאת מעמידה הגמרא את דברי רבי בצורה אחרת, שלא בא לחלוק אלא לפרש:

אלא, **הכי קאמר רבי:** נראין דברי רבי יהודה בן אנרא בשם רבי יוסי לרבנן שחוששת לראיית בין השמשות היכן דלא בדקה כלל, לא בכיהש"מ דרבי יהודה ולא בכיהש"מ דרבי יוסי.

שאף חכמים לא נחלקו עליו, אלא בדקה בדרבי יהודה ולא בדקה בדרבי יוסי.

שלבנן מספיק בבדיקה זאת שלא תחשוש, משום שבכיהש"מ של רבי יוסי לילה הוא לדעתם.

ואילו לרבי יוסי חוששת, והולך לשיטתו שגם בין השמשות שלו עדיין ספק הוא.

אבל היכא דלא בדקה כלל, מודו ליה רבנן לרבי יוסי שחוששת!

[ולפי דברי רבי בצורתם הזאת אין להוכיח כפי שסברנו קודם שרבנן ורבי יוסי חולקים בכל ענין, בין בדקה ובין לא בדקה. שהרי עתה אין רבי מכריע בבדקה כרבנן ובלא בדקה כרבי יוסי אלא מפרש דבריהם].

ורמינהו סתירה לכך, לכאורה, ממה ששינונו: אשה הרואה בתם,

לראיה מרובה של ג' גריסים ועוד, חוששת לזוב.

לראיה מועטת של פחות מג' גריסים ועוד, אינה חוששת!

זו דברי רבי יהודה בן אגרא שאמר משום רבי יוסי.

אמר רבי: אני שמעתי ממנו, מרבי יוסי, שאחת זו ואחת זו חוששת. ומן הטעם הזה אמר לי רבי יוסי:

ומה אלו נדה שלא הפרישה בטהרה [שלא בדקה עצמה בסוף היום השביעי] מן המנחה ולמעלה ביום השביעי, על אף שבדקה עצמה שחרית ביום השביעי לנדתה ומצאה עצמה טהורה, וכי לא תהא בחזקת טמאה? והרי הוחזקה לראות כל זמן נדתה, וחייבת לפרוש בטהרה רק בסיומו של היום השביעי מן המנחה והלאה. ואם לא הפרישה אז בטהרה, ולא בדקה, חוששים שמא ראתה בסיומו של היום, והמשיכה ראייתה ליום השמיני, ולא תועיל לה טבילה בו.

והוא הדין ברואה כתם, כיון שודאי לנו שראתה דם, עליה לבדוק במשך כל בין השמשות. ואם לא בדקה במשך כל זמן בין השמשות, חוששים שמא ראתה דם עם סילוק ידיה בסוף היום, ותעלה ראייתה לב' ימים.

ומוסיף רבי: ונראין לי דבריו של רבי יהודה בן אגרא, שאינה חוששת לראיה מועטת, כשבדקה!

מאי "בדקה"?

אילימא בדקה בדרכי יהודה ולא בדקה בדרכי יוסי, שמודה רבי לדברי רבי יהודה באופן זה, שהבדיקה בבין השמשות של רבי יהודה דיה להוציאה מחשש ראייה בבין

השמשות, אך חולק עליו כשלא בדקה כלל, מכלל, דרבי יהודה בן אגרא סבר שאף על גב דלא בדקה לא בדרכי יהודה ולא בדרכי יוסי לא חיישא! והא לא בדקה?!

אלא, פשיטא, כי זה שמודה רבי לרבי יהודה בן אגרא מדובר היכן בדקה בין בדרכי יהודה ובין בדרכי יוסי, שלרבי רק באופן זה שבדקה במשך כל בין השמשות כולל בין השמשות של רבי יוסי בזה אינה חוששת.

מכלל, דרבי יהודה בן אגרא סבר שאם בדקה בדרכי יהודה בלבד, ולא בדקה בדרכי יוסי, לא חיישא.

אלמא, בין השמשות דרבי יוסי לרבי יהודה בן אגרא, ליליא הוא!

קשיא דרבי יהודה בן אגרא אדרכי יהודה בן אגרא! שלמעלה אמרנו לפי רבי יהודה בן אגרא שרבי יוסי הולך לשיטתו שבין השמשות שלו גם נחשב ספק.

בשלמא בלא דברי רבי, שיש לחלק בין בדקה ללא בדקה, לא קשיא! שאפשר לתרץ שסבר רבי יהודה בן אגרא כפי שסברנו קודם, שבין השמשות של רבי יוסי נחשב ספק, ולהעמיד את דבריו בצורה הזאת:

שחתם, למעלה, שאמר רבי יהודה בן אגרא משום רבי יוסי שחוששת לראיית בין השמשות מדובר בדקה אך ורק בדרכי יהודה ולא בדקה בדרכי יוסי, ואלו הכא שאמר בשם רבי יוסי שאינה חוששת לראיה מועטת מדובר בדקה נמי בדרכי יהודה ובדרכי יוסי.

אלא, בדרכי קשיא, שמדבריו למעלה משמע שלרבי יהודה בן אגרא משום רבי

יוסי נחשב בין השמשות של רבי יוסי כספק, ואלו מדבריו פה מוכח שנחשב לילה!

ומתרת הגמרא: **תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה בן אנרא!** ולפי שניהם בין השמשות של רבי יוסי נחשב ספק ולא לילה. אלא, **האי תנא**, למעלה, שחשש, **סבר, שלים בין השמשות דרבי יהודה**, שזמן בין השמשות של רבי יהודה אינו חופף את זמנו של רבי יוסי, אלא נשלם קודם הזמן של רבי יהודה,

והרר חייל בין השמשות דרבי יוסי, שהוא נג-ב עדיין זמן מסופק אם הוא יום או לילה. ואם לא בדקה בו יש לחוש שמא ראתה בו. וכיון שבדקה רק בזמן שהוא בין השמשות לרבי יהודה, עדיין אפשר להסתפק שמא ראתה אחר כך בבין השמשות של רבי יוסי.

והאי תנא בברייתא השניה סבר, בין השמשות דרבי יוסי מישך שייך בדרבי יהודה, שהוא הרגע האחרון של בין השמשות של רבי יהודה, וכיון שצריכה להיות בודקת במשך כל זמן בין השמשות נמצא שבדקה גם בזמן בין השמשות של רבי יוסי ולכן אינה חוששת.

תנו רבנן: הרואה כתם, מטמאה עצמה לטהרות שנגעה בהם וקדשים שנגעה בהם, למפרע, עד שעת הכיבוס, דברי רבי. שהרי איננו יודעים ממתי נטמאה ולכן חוששים למפרע עד הכיבוס האחרון של הבגד.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: רק קדשים היא

מטמאה בנגיעתה בהם למפרע עד שעת הכבוס. אבל **עצמה**, ביחס לטהרות שנגעה בהם, אינה מטמאה למפרע עד שעת הכיבוס, שלא היא כתמה חמור מראייתה, שכשראתה דם ממש אינה מטמאה טהרות למפרע אלא רק עד מעת לעת.

ומקשה הגמרא: כיצד אומר רבי שמעון בן אלעזר "שלא היא כתמה חמור מראייתה"? והא מצינו בדבריו עצמו שכתמה חמור מראייתה לענין קדשים! שכתמה מטמא קדשים למפרע עד שעת הכיבוס, ואין ראייתה מטמאה למפרע בקדשים אלא רק מעת לעת?

אלא תני הכי: רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף קדשים אינה מטמאה למפרע עד שעת הכבוס, אלא רק מעת לעת, משום שלא היא כתמה חמור מראייתה לכל דבר!

תנו רבנן: ראתה כתם ואחר כך ראתה דם, אינה חוששת לכתמה משעת הכיבוס אלא תולה כתמה בראייתה (30) וחוששת רק כמי שראתה דם למעת לעת או מפקידה לפקידה. כמבואר בדף ב' עמוד א'.

וזה שאמרנו תולה את כתמה בראייתה הוא בתנאי שראתה במשך מעת לעת לאחר מציאת הכתם, אבל אם ראתה את הדם לאחר מעת לעת ממציאת הכתם אינה תולה כתמה ברייתה אלא חוששת לכתמה למפרע משעת הכבוס, דברי רבי!

מהגמרא להלן דף ס' ע"ב שלש נשים שהיו ישינות במטה אחת, ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות. בדקה אחת ומצאה עצמה טמאה, היא טמאה וכולן טהורות. ואמר על זה רב

30. החזון יחזקאל [פ"ט הלכה ח'] מקשה על הדין הזה שמצאה כתם ובתוך עשרים וארבע שעות ראתה דם, תולה כתמה בראייתה, ואינה מטמאה למפרע עד שעת הכיבוס, וקשה